

«Медико-психологічна реабілітація учасників бойових дій та осіб, які постраждали внаслідок бойових дій»

Усі ми змінюємось, йдучи життєвим шляхом. Змінюються думки, емоції, поведінка, цінності та моральні норми. При цьому найсуттєвіші зміни відбуваються у внутрішньому світі людини при подоланні нею значних перешкод, у разі потрапляння у кризову ситуацію.

У той же час перебування на війні – це екстремальна ситуація, коли людина постійно відчуває надсильний психоемоційний стрес, долаючи його вольовими зусиллями. Платити за це, як правило, доводиться дуже високу ціну: практично у всіх учасників бойових дій неминуче відбувається зміна у фізичному та психологічному стані.

Сучасні психологічні дослідження показують, що у бойових умовах військовослужбовці перебувають у стані стресу та фізичної і психічної депривації, який викликаний неможливістю протягом тривалого часу задовольнити важливі життєві потреби. Бійці, які знаходяться в зонах, де здебільшого стримують натиск супротивника, а не проводять активних наступальних дій, може супроводжуватись переживанням стану фрустрації при невідповідності реальної дійсності очікуванням особи. Разом з набуттям військового досвіду учасники бойових дій зазнають фізичних (поранення, контузії) та психічних травм.

Навіть за відсутності фізичних травм і соматичних захворювань адаптація військовослужбовців, які повертаються із зони бойових дій, ускладнюється численними соціально-психологічними проблемами, що актуалізує потребу в організації адекватної реабілітації.

Участь у бойових діях – сукупність впливу різнобічних негативних факторів (соматогенних та психогенних), таких як:

- психічні та фізичні перевантаження;

– можлива соматична хвороба (частіше за все – бойова соматична травма/поранення) як джерело наростаючих явищ інтоксикації (при масивних ураженнях);

– гострий психічний стрес;

– відтермінований психогенний фактор, який включає в себе віддалені результати отриманих поранень (косметичний дефект, хірургічні втручання, інвалідизація, тощо). Це запускає порочне коло соматичних та психічних порушень, що призводить до формування психічних розладів у військовослужбовців, які брали участь у бойових діях.

Психічні та фізичні перевантаження призводять до зниження адаптаційних ресурсів організму людини, погіршення динаміки протікання хвороби, збільшення соматичної патології / інвалідизації, формування соматогенних невротичних розладів та хронізації соматичних хвороб.

На нашу думку, медико-психологічна допомога та реабілітація військовослужбовців повинна мати системний характер.

Основним завданням розробленої системи заходів є надання медико-психологічної допомоги та реабілітації, профілактика розвитку проявів дистресу та зниження психічних і фізичних адаптаційних ресурсів організму військовослужбовців, набуття позитивної динаміки протікання соматичних хвороб, попередження формування віддалених невротичних розладів.

Система медико-психологічної допомоги та реабілітації має бути послідовною і поетапною. Її важливою складовою повинна бути спадкоємність, яка залежить як від характеру отриманих соматичних ушкоджень, так і від набутої психопатологічної симптоматики з урахуванням патогенезу виявлених порушень.

Основними етапами організації системи медико-психологічної допомоги та реабілітації є: а) первинна психопрофілактика, що здійснюється

перед убуванням військовослужбовців для виконання завдань за призначенням;

б) заходи медико-психологічної допомоги та реабілітації, що здійснюються під час виконання військовослужбовцями завдань за призначенням;

в) заходи медико-психологічної допомоги та реабілітації, що здійснюються після виведення військовослужбовців для їх відпочинку та відновлення боєздатності.

Первинна психопрофілактика, що здійснюється перед убуванням військовослужбовців, спрямовується на психологічну діагностику особистості військовослужбовця, його самооцінку, комунікативні властивості, способи поведінки у військовому колективі, виявлення вираженої астенизації та психічної дезадаптації тощо. Заходи медико-психологічної допомоги та реабілітації, що здійснюються під час виконання військовослужбовцями завдань за призначенням, направлені на надання, як правило, першої медичної та психологічної допомоги. Заходи медико-психологічної допомоги та реабілітації, що здійснюються після виведення військовослужбовців з району проведення ООС, повинні здійснюватися поетапно і базуватися на наступних принципах:

а) максимально ранній початок медико-психологічної допомоги та реабілітації військовослужбовців;

б) обов'язкове психодіагностичне, психофізіологічне та медичне обстеження з інформуванням про умови та форми здійснення реабілітаційних заходів;

в) комплексне і спільне використання терапевтичного впливу, що включає фармакотерапію, спрямовану на відновлення сомато-вегетативних порушень (вітаміни, адаптогени, за необхідності – антидепресанти та седативні препарати); психотерапію як провідний метод лікувального

впливу у формі тренінгів, групових вправ, сугестивних методик; фізіотерапію; лікувальну фізкультуру; заходи душпастирської роботи та культурно-масову програму; г) індивідуальний підхід до вибору медико-психологічних заходів з урахуванням ступеня тяжкості психічних розладів у хворого; патопсихологічної характеристики його особистості; особливості внутрішньої картини хвороби постраждалого; характер отриманих ушкоджень, наявність супутньої соматичної патології;

д) послідовність проведення медико-психологічних заходів; е) корекція медико-психологічної допомоги та реабілітації, що базується на поточній оцінці отриманих результатів та катамнестичному аналізі ефективності застосовуваного комплексу терапевтичних заходів;

є) проведення психопрофілактичних заходів по закінченню.

Таким чином, патогенетичні механізми соматичних та психічних порушень, що призводять до формування психічних розладів у військовослужбовців, які брали участь у бойових діях, містять такі фактори, як психічні та фізичні перевантаження, можлива соматична хвороба, гострий психічний стрес та відтермінований психогенний фактор.

Тому успішна реконвалесценція та психічна адаптація цих військовослужбовців потребує проведення з ними не окремих медичних та психотерапевтичних заходів, а цілої системи медико-психологічної допомоги та реабілітації. Система медико-психологічної реабілітації військовослужбовців має бути послідовною і поетапною. Її завдання, форми та методи змінюються в залежності від етапу проведення.